

Fundus umjetnina i zbirka studentskih radova Akademije likovnih umjetnosti u Zagrebu

Korana Littvay, Ariana Novina

Uz svoju osnovnu pedagošku djelatnost Akademija njeguje i manje primjetnu, ali ne i manje važnu, djelatnost stručnih službi (Knjižnica, Fundus, Arhiv, Služba za izdavaštvo i izlagaštvo). Fundus Akademije likovnih umjetnosti (ALU) u Zagrebu je stručna služba Akademije, u kojoj se, od samog osnutka ustanove 1907. godine, pohranjuju i čuvaju studentski i profesorski radovi nastali za vrijeme nastavnog procesa.

Akademija je utemeljena 1907. godine naredbom Kraljevske hrvatsko-slavonske-dalmatinske zemaljske vlade, Odjela za bogoštovlje i nastavu, pod nazivom Kraljevsko zemaljsko više obrazovnište za umjetnost i umjetni obrt u Zagrebu. Prvi su nastavnici na novoosnovanoj školi bili poznati hrvatski umjetnici i nositelji moderne u umjetnosti: Robert Frangeš Mihanović, Rudolf Valdec, Oton Iveković, Robert Auer, Bela Čikoš Sesija, Branko Šenoa i Menci Clement Crnčić. Jezgra prve umjetničke više škole na ovim prostorima proizašla je iz osnutka prvih šest *ateliera*, izgrađenih prema nacrtima arhitekta Hermana Bolléa, 1895. godine, na starom zagrebačkom Prilazu, u vrtu prvog Zemaljskog rodilišta. *Atelieri* su osnovani inicijativom Ise Kršnjavog, tadašnjeg predstojnika Odjela za bogoštovlje i nastavu i Društva umjetnosti.

U svojoj je povijesti Akademija u više navrata nadograđivana. Nazivi ustanove su se također mijenjali: 1918. godine postaje Kraljevska viša škola za umjetnost i umjetni obrt, a 1921. godine Kraljevska akademija za umjetnost i umjetni obrt. Od 1941. službeno se zove Akademija likovnih umjetnosti, kada i dobiva status visokoškolske ustanove. Na početku djelovanja ustanove na Akademiji se studiralo na Slikarstvu, Kiparstvu i Odjelu za kandidate srednjoškolskog učiteljstva risanja, a od 1926. godine kratkotrajno je djelovao Odsjek za

arhitekturu, koji je vodio Drago Ibler. S vremenom je Odjel za kandidate učiteljstva risanja prerastao u Nastavnički odsjek, 1956. godine službeno je osnovan Grafički odsjek, 1997. osnovan je Odsjek za restauriranje umjetnina (danas Odsjek za konzerviranje i restauriranje umjetnina), a 1998. Odsjek za animirani film (danas Odsjek za animirani film i nove medije).

Danas Akademija ima 6 odsjeka: Slikarski, Grafički, Kiparski, Nastavnički, Odsjek za konzerviranje i restauriranje umjetnina te Odsjek za animirani film i nove medije, a svi studijski programi usklađeni su s odredbama bolonjskog procesa. Sjedište Akademije smješteno je u znatno pregrađenim i dograđenim zgradama na početnoj lokaciji u dvorištu u parku Illice 85, a nastava se odvija i u zgradama na Jabukovcu 10 te u Zamenhoffovoj 14. Na Akademiji su djelovali brojni značajni umjetnici i nastavnici pa je povijest ALU dobrim dijelom i povijest hrvatske umjetnosti dvadesetog stoljeća.

Fundus umjetnina i zbirka studentskih radova ALU danas je stručno-informacijska jedinica ALU koju čine dvije velike cjeline: Zbirka umjetnina i Zbirka studentskih radova. Zbirka studentskih radova se, nadalje, dijeli u Zbirku slika i crteža, Zbirku skulptura i Grafičku zbirku. Fundus ALU posjeduje vrijednu umjetničku građu koja dijelom (posebno grafička zbirka) predstavlja pregled razvoja likovne umjetnosti u Hrvatskoj od osnutka Akademije 1907. godine, s naglaskom na vrijeme nakon osnutka Grafičkog odsjeka 1956. godine. Iako je ovaj odjel formalno ustanovljen tek prije trideset godina, kada se zapošljava stručna osoba, zanimljivo je da svijest o potrebi čuvanja studentskih radova postoji od osnutka ustanove. U Akademijinom arhivu nalaze se podaci koji su profesori od početka rada ustanove bili zadu-



Fontana autora F. Ćusića i R. Valdeca u vrtu Akademija početkom 20. stoljeća. Izvor: Arhiv ALU

ženi za pojedine zbirke: Zbirka sadrenih odljevaka - Frangeš, Zbirka umjetničkih radova - Šenoa, dok je Knjižnicu vodio Crnčić. U kasnijem razdoblju, profesori pojedinih odsjeka imali su zadatak na kraju svake akademske godine odabrati najbolje radove studenata koji danas predstavljaju pregled načina podučavanja, tehnika i programa određenog razdoblja u povijesti Akademije. Brojni studenti Akademije kasnije su postali poznati likovni umjetnici, pa je takva zbirka vrijedan izvor za znanstvena, povijesna i umjetnička istraživanja. Danas se unutar Fundusa vodi i inventar Parka skulptura ALU, koji, u ambijentu zatvorenog donjogradskog bloka ispred zgrade Akademije, predstavlja zbirku kiparskih radova profesora i bivših studenata akademije (Frangeš, Kerdić, Augustinčić, Kršinić, Jančić, Vulas, Michieli, Ujević).

Sredinom 2008. godine fizički je sredena i sistematizirana cjelokupna građa prikupljanjem u jedinstven prostor sa svih dislociranih Akademijinih lokacija. Novi prostor odjela Fundusa (adaptiran za tu namjenu 2004./2005.) tada je smješten u upravnu zgradu Akademije, u Illici 85. Nakon toga je formirana računalna Inventarna knjiga građe fundusa (u programu Excel) te je započelo



Sveučilište u Zagrebu Akademija likovnih umjetnosti



Akt na travi - Vježbe iz Akta i anatomije u dvorištu Akademije, travanj 2016. Izvor: Arhiv ALU, Fototeka. Foto: Ivan Kovačević



Završna godišnja izložba studentskih radova ALU Perspektiva 2 u Ilici 85 u rujnu 2022. Izvor Arhiv ALU



Skulptura u vrtu ALU. Izvor Arhiv ALU

popisivanje i fotografiranje cjelokupne građe. Uspostavom stručne suradnje s Muzejskim dokumentacijskim centrom (MDC) u Zagrebu radovi su sistematizirani u zbirke te je izrađen Pravilnik o fondusu ALU (koji je prihvaćen na Akademijском vijeću 22. listopada 2009.). Pravilnikom je ustanovljen popis zbirki u Fundusu te način i vrste prikupljanja, dokumentiranja, obrade, čuvanja i prezentacije građe sukladno pravilima muzejske struke, budući se radi o istovrsnoj građi i problematici. Pravilnikom je izmijenjen i naziv Fundusa ALU u Fundus umjetnina i zbirka studentskih radova ALU. Fundus je tako podijeljen u tri zbirke: Zbirku slika i crteža, Zbirku skulptura i Grafičku zbirku. Dosad je potpuno obrađena (inventarizirana i digitalno snimljena) Zbirka slika i crteža (1196 jedinica), Zbirka skulptura i male plastike (200 jedinica) i Medijateka (138 jedinica). U tijeku je i obrada najopsežnije Grafičke zbirke (dosad obrađeno 2429 jedinica) te Zbirke primijenjene grafike (dosad obrađeno 46 jedinica), koja broji otprilike 10.000 grafičkih listova. Godine 2009. osnovana je i Zbirka donacija, čime Fundus sa svakim novim darovanim umjetničkim djelom djelatnog profesora,

profesora koji odlazi ili je u mirovini, kao i radom renomiranog umjetnika, kvalitativno dobiva na vrijednosti.

Za svu građu osiguran je primjereni smješta, te su nabavljeni odgovarajući ladičari, ormari i police za spremanje umjetničkih radova. Isto tako, ugrađena su protuprovalna vrata u svrhu bolje zaštite građe, klima uređaji i nova uredska oprema. U listopadu 2009. instaliran je računalni programski paket M++ za obradu muzejske građe te su svi podaci iz Excel tablica konvertirani u novi program, što je uvelike pridonijelo profesionalnoj obradi zbirke. U veljači 2010. godine Gradskom zavodu za zaštitu spomenika kulturne baštine (GZZSKP) upućen je zahtjev za utvrđivanjem svojstva kulturnog dobra za tri zbirke iz Fundusa: Zbirku slika i crteža, Zbirku grafika i Zbirku skulptura. Pozitivno rješenje zahtjeva GZZSK je prosljedio Upravi za zaštitu kulturne baštine pri Ministarstvu kulture i medija RH, gdje je Zbirka i registrirana u listopadu 2010. Upisom u Registar zaštićenih kulturnih dobara RH, Fundus ALU ostvario je uvjete i za upis u Registar muzeja i zbirki u MDC-u, čime kao muzejska zbirka dobiva stručnu nadlež-

nost GZZSK-a i Ministarstva kulture i medija RH te se otvaraju nove mogućnosti dobivanja financijskih sredstava za profesionalnu opremu i zaštitu građe u vidu konzerviranja i restauracije umjetnina.

Potres u Zagrebu 2020. godine devastirao je prostor u kojem su se nalazili Arhiv i Fundus Akademije. Trenutačno je glavna zgrada Akademije u obnovi, a građa je preseljena na novu lokaciju. U projekciji budućeg djelovanja, Fundus se razvija u smjeru završetka obrade cjelokupne građe, veće profesionalizacije Odjela te bolje dostupnosti M++ programa nastavnom kadru i studentima, kao i široj javnosti u svrhu znanstvenog i istraživačkog rada. U planu je inventarizacija novih zbirki (plakatoteka, medijateka, filmoteka) te digitalizacija primarne i sekundarne dokumentacije i svih radova. U programskom smislu, Fundus planira nastaviti s kontinuiranim postavljenjem izložbi, posebno onih problemskog tipa, u svrhu poboljšanja i potpore nastavnom planu i programu Akademije, kao i podsjećanju na razdoblja i imena iz povijesti likovne umjetnosti u Hrvatskoj. ■